

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 43/2018-18

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí pléna 5. decembra 2018 predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], zastúpeného advokátkou Mgr. Ivanou Polivkovou, Kláštorská 9, Bratislava, za účasti [REDACTED], pre namietanú neústavnosť a nezákonnosť volieb starostu obce Veľký Biel konaných 10. novembra 2018 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 20. novembra 2018 mailom doručená a 23. novembra 2018 prostredníctvom poštovej prepravy doplnená sťažnosť [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou podľa čl. 129 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s § 59 a nasl. zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) namieta neústavnosť a nezákonnosť volieb starostu obce Veľký Biel (ďalej aj „obec“) konaných 10. novembra 2018, pričom namieta porušenie čl. 30 ods. 1, 3 a 4 a čl. 31 ústavy.

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa vo voľbách do orgánov územnej samosprávy uchádzal o funkciu starostu obce, pričom podľa výsledkov volieb získal 586 platných hlasov z celkových 1 226 platných hlasov zúčastnených voličov. Kandidát, ktorý bol do funkcie starostu zvolený, získal 611 platných hlasov, teda o 25 platných hlasov viac ako sťažovateľ.

3. V súvislosti s namietanou neústavnosťou a nezákonnosťou volieb má sťažovateľ výhrady:

3.1 K zloženiu okrskových volebných komisií

V rámci volieb boli vo volebnom obvode obce Veľký Biel zriadené dva volebné okrsky, v každom volebnom okrsku bola kreovaná okrsková volebná komisia, pričom

lenovia okrskovej volebnej komisie boli do funkcie delegovaní priamo zvoleným starostom alebo politickými stranami, ktoré v komunálnych voľbách prejavili zvolenému starostovi v rámci jeho kandidatúry podporu. Sťažovateľ ako kandidát na funkciu starostu v obci Veľký Biel kandidoval za koalíciu politických strán Sloboda a Solidarita a Obyčajní ľudia a nezávislé osobnosti, ktoré však do okrskovej volebnej komisie nedelegovali žiadneho člena. Pre zabezpečenie transparentnosti volieb však boli v oboch volebných okrskoch zriadené občianske volebné hliadky.

3.2 K možnému nesprávne sčítaniu hlasov

V druhom volebnom okrsku pri záverečnom sčítaní všetkých hlasov predsedníčka okrskovej komisie uviedla, že počet platných hlasovacích lístkov je 612, počet neplatných hlasovacích lístkov je 6 a počet obálok je 616. Z uvedeného dôvodu je možná existencia dvoch sporných hlasov, ktoré mali byť podľa sťažovateľa odovzdané víťazovi volieb, ktorý podľa sčítania získal o 25 hlasov viac ako sťažovateľ. Zjavná nezrovnalosť pri záverečnom sčítaní volebných hlasov nebola nahlásená okresnej volebnej komisii ani nebola uvedená v zápisnici okrskovej volebnej komisie druhého volebného obvodu. Sťažovateľ k volebnej sťažnosti pripojil čestné vyhlásenia občianskych pozorovateľov [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED] (ďalej len „pozorovatelia“), ktorí danú skutočnosť potvrdili.

3.3 K ďalším skutočnostiam týkajúcim sa hlasovania prostredníctvom mobilnej urny

Podľa sťažovateľa počet obálok v mobilnej urne v druhom volebnom okrsku nebol skontrolovaný s počtom ľudí, ktorí o takúto možnosť výkonu volebného práva legitímne požiadali. Sťažovateľ ďalej uviedol, že bol zaznamenaný minimálne jeden prípad, keď si volič z obálky poskytnutou okrskovou volebnou komisiou vytiahol 3 hlasovacie lístky (2 hlasovacie lístky na funkciu starostu a 1 hlasovací lístok na funkciu poslanca do obecného zastupiteľstva). Členovia občianskej volebnej hliadky taktiež spozorovali prípady, keď voliči vyššieho veku so zjavnými ťažkosťami vykonať elementárne úkony vrátane podpísania vykonávali svoje hlasovacie právo prostredníctvom im spriaznenej osoby, t. j. takéto osoby za ne krúžkovali kandidátov na hlasovacích lístkoch.

4. Argumentujúc judikatúrou ústavného súdu vo volebných veciach (PL. ÚS 98/08, PL. ÚS 38/07, PL. ÚS 1/07 a PL. ÚS 29/2014) sťažovateľ dôvodil, že v konaní vo volebných veciach, kde je primárny verejný záujem na tom, aby výsledok odrážal reálnu vôľu voličov a bol zachovaný základný princíp demokratického štátu, je nutné, aby sa ústavný súd riadil princípom materiálnej ochrany ústavnosti, v dôsledku čoho je potrebné sa vysporiadať s každým zisteným a relevantným porušením zákonnosti alebo ústavnosti volebného konania.

5. Sťažovateľ konštatoval, že okrsková volebná komisia v druhom volebnom obvode nezákonne manipulovala s hlasovacími lístkami, v dôsledku čoho skreslila a ovplyvnila výsledok volieb v neprospech sťažovateľa a zároveň v prospech zvoleného starostu, pričom podľa sťažovateľa ním predloženými a navrhnutými dôkazmi preukázateľne došlo k manipulácii s hlasovacími lístkami, nezákonnému postupu pri sčítavaní hlasovacích lístkov, absencii krížovej kontroly hlasov, ako aj tendenčnému a zaujatému správaniu členov volebnej komisie vo vzťahu k sťažovateľovi.

6. Na základe uvedených skutočností sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd po prijatí jeho sťažnosti na ďalšie konanie sťažnosti vyhovel a vyhlásil voľby na starostu obce uskutočnené 10. novembra 2018 za neplatné.

II.

7. Podľa čl. 129 ods. 2 ústavy ústavný súd rozhoduje aj o ústavnosti a zákonnosti volieb do orgánov územnej samosprávy.

8. Podľa čl. 30 ods. 1 ústavy občania majú právo zúčastňovať sa na správe verejných vecí priamo alebo slobodnou voľbou svojich zástupcov. Cudzinci s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky majú právo voliť a byť volení do orgánov samosprávy obcí a do orgánov samosprávy vyšších územných celkov.

9. Podľa čl. 30 ods. 3 ústavy volebné právo je všeobecné, rovné a priame a vykonáva sa tajným hlasovaním. Podmienky výkonu volebného práva ustanoví zákon.

10. Podľa čl. 30 ods. 4 ústavy občania majú za rovnakých podmienok prístup k voleným a iným verejným funkciám.

11. Podľa čl. 31 ústavy zákonná úprava všetkých politických práv a slobôd a jej výklad a používanie musia umožňovať a ochraňovať slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti.

12. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

13. Ústavný súd preskúmal volebnú sťažnosť sťažovateľa v kontexte všetkých uplatnených sťažnostných námietok. Prvá argumentačná línia volebnej sťažnosti spočíva v tom, že sťažovateľ mal výhrady k zloženiu volebnej komisie, ktorá podľa jeho názoru mala byť zložená výlučne z nominantov strán, ktoré podporovali vtedajšieho (aj opäť zvoleného) starostu obce, pričom podľa čestných vyhlásení pozorovateľov (ktoré tvorili prílohy k volebnej sťažnosti) mala jedna členka volebnej komisie heslom „*Zakrúžkujte starostu a 7 poslancov.*“ navádzať voličov k zvoleniu konkrétneho kandidáta.

14. V súvislosti so zložením volebných komisií ústavný súd už v minulosti opakovane judikoval, že v prostredí slobodnej súťaže politických síl je potrebné rátať aj s tým, že sa viaceré politické subjekty zjednotia na spoločnom kandidátovi vo voľbách, napr. pre účely kumulovania svojej politickej sily proti zjavne silnejšiemu politickému protivníkovi. Samotné zloženie miestnej volebnej komisie odráža potom spektrum politických strán zúčastnených na slobodnej súťaži politických síl v príslušných voľbách, a preto je odrazom rozloženia politických síl v danom volebnom obvode (PL. ÚS 54/2014). Ústavný súd v tejto súvislosti pripomína, že sťažovateľ nenamieta nezákonnosť kreácie miestnej volebnej komisie ani nepoukázal na žiadnu skutočnosť, ktorá by odôvodňovala z obsahu jeho argumentácie zjavnú obavu z nezákonného vykonávania právomocí miestnej volebnej komisie. Ústavný súd uvádza, že skutočnosť, že politické strany podporujúce sťažovateľa do funkcie starostu obce nedelegovali žiadneho kandidáta do volebnej komisie, sama osebe nemôže zapríčiniť nezákonnosť volieb. Uvedené rovnako nemôže zapríčiniť ani fakt, že určité politické subjekty sa v rámci politickej súťaže spojili pre účely presadenia spoločného kandidáta, čo sa následne prejavilo aj v samotnom zložení miestnej volebnej komisie. Na margo daného ústavný súd pripomína, že dohľad na zákonnosťou volieb bol v obci zabezpečený prítomnosťou viacerých nezávislých pozorovateľov.

15. Ústavný súd sa rovnako nemôže stotožniť s argumentom, že by členka volebnej komisie inštruktážou „*Zakrúžkujte starostu a 7 poslancov.*“ mala akokoľvek navádzať na volenie konkrétneho kandidáta, keďže slovo „*starosta*“ je označením funkcie. Ústavný súd v tejto súvislosti zastáva názor, že obsahom predmetnej inštruktáže malo byť vyjadrenie výlučne numerického počtu kandidátov na poslancov obecného zastupiteľstva a starostu

obce. Keďže členka volebnej komisie nešpecifikovala, ktorého kandidáta majú voliči voliť (napr. menom, resp. číslom uvedeným na kandidátnej listine), k označenému ovplyvňovaniu výsledkov volieb tak nemohlo dôjsť.

16. Nosná argumentácia volebnej sťažnosti sťažovateľa však spočíva v tom, že po sčítaní odovzdaných hlasov nastala nezrovnalosť v počte odovzdaných obálok a počte hlasovacích lístkov, keďže počet odovzdaných platných hlasovacích lístkov bol o 2 väčší ako počet odovzdaných obálok. Podľa názoru sťažovateľa a čestných vyhlásení pozorovateľov mali byť niektorým voličom vydané 2 hlasovacie lístky na funkciu starostu obce. Uvedené tvrdenie však sťažovateľ ani pozorovatelia bližšie nešpecifikovali ani neoznačili konkrétnych voličov, ktorým by takto malo byť odovzdaných viac hlasovacích lístkov na funkciu starostu obce.

17. Z konštantnej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že len hrubé alebo závažné porušenie alebo opätovné porušovanie zákonov upravujúcich prípravu a priebeh volieb môže byť príčinou na uplatnenie právomoci ústavného súdu, ktorá mu umožňuje rozhodnúť podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde. Namietané protiústavné alebo nezákonné konanie musí mať priamy vplyv na dosiahnutý výsledok volieb. Túto skutočnosť musí sťažovateľ nielen namietat, ale aj doložiť exaktnými dôkazmi. Nestačí samotné označenie dôkazov (PL. ÚS 17/94, PL. ÚS 5/03 a PL. ÚS 35/03). Súčasťou zákonných náležitostí sťažnosti sú totiž aj dôvody, pre ktoré sa voľby napádajú a s označením dôkazov [§ 60 ods. 1 písm. b) zákona o ústavnom súde]. Vzhľadom na význam volieb v demokratickej spoločnosti a z neho vyplývajúcu prezumpciu ich ústavnosti a zákonnosti je na sťažovateľovi, aby v záujme prijatia jeho sťažnosti ústavným súdom na ďalšie konanie kvalifikovaným spôsobom označil také dôkazy, ktoré vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu nasvedčujú, že jeho tvrdenia o neústavnosti alebo nezákonnosti volieb sú reálne možné, prípadne pravdepodobné, a zároveň sú spôsobilé preukázať porušenie zákona č. 180/2014 Z. z. o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov odôvodňujúce záver o inom legitímnom výsledku volieb. V tejto súvislosti ústavný súd podotýka, že jeho funkcia v rámci prieskumu ústavnosti a zákonnosti volieb nemôže byť vykladaná tak extenzívne, že by v konečnom

dôsledku jeho činnosť mala nahradzovať, prípadne doplňovať činnosť na to povolaných volebných či iných orgánov, a to dokonca v tom smere, že iba na základe špekulatívne formulovaných námietok bude ústavný súd podrobne rekonštruovať celý volebný proces.

18. Ústavný súd už v minulosti opakovane judikoval, že svoju právomoc zrušiť výsledok volieb alebo vyhlásiť voľby za neplatné uplatní len vtedy, ak k porušeniu zákona dôjde spôsobom hrubo alebo závažne ovplyvňujúcim slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti, prípadne ak dôjde k opätovnému porušeniu zákonov upravujúcich prípravu a priebeh volieb (napr. PL. ÚS 17/94). Hrubé, závažné alebo viacnásobné porušenie práv občanov priznaných zákonom alebo ústavou zakladá právomoc ústavného súdu zrušiť napadnutý výsledok volieb alebo vyhlásiť voľby za neplatné, pretože namietnuté porušenie práva mohlo ovplyvniť priebeh a výsledok volieb (PL. ÚS 18/99).

19. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na skutočnosť, že rozdiel medzi počtom platných hlasov odovzdaných v prospech zvoleného starostu (611) a počtom platných hlasov odovzdaných v prospech sťažovateľa (586) je 25. Ak by sa aj vychádzalo z tvrdení sťažovateľa, podľa ktorých zvolený starosta získal od niektorých voličov viac hlasov (mohlo však ísť o maximálne 2 hlasy, keďže po spočítaní bolo odovzdaných o 2 viac platných hlasovacích lístkov ako obálok), nemožno túto okolnosť vyhodnotiť ako takú, ktorá by bola preukázateľne spôsobilá privodiť iný výsledok volieb, teda konkrétne zvolenie sťažovateľa za starostu obce. Sťažovateľ totiž vychádza z hypotézy, že títo voliči volili zvoleného starostu. Danú hypotézu však nie je možné reálne preukázať vzhľadom na skutočnosť, že voľby sú tajné.

20. V súvislosti s ostatnými námietkami sťažovateľa špecifikovanými v bode I tohto uznesenia ústavný súd dospel k záveru, že sťažovateľ v namietanom rozsahu týchto tvrdení dostatočným spôsobom neoznačil a ani ústavnému súdu nepredložil kvalifikované dôkazy spôsobilé preukázať skutočnosti, ktoré by mohli mať priamy vplyv na zverejnený výsledok označených volieb.

21. Ústavný súd sťažnosť sťažovateľa odmietol ako zjavne neopodstatnenú, pretože sťažovateľ neponúkol relevantné dôkazy a nepoukázal na také porušenia zákonnosti a ústavnosti volieb, ktoré by boli v príčinnej súvislosti s namietaným výsledkom napadnutých volieb.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. decembra 2018